

Самко А.М.

*к.пед.н., старший науковий співробітник відділу андрагогіки,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України,
м. Київ, Україна*

ТЕНДЕНЦІЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОДЕЛЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ АНДРАГОГІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується не лише активним впровадженням цифрових технологій, а й системною цифровою трансформацією освітніх процесів, що передбачає зміни у цілях, змісті, формах і результатах навчання. На відміну від цифровізації як інструментального використання технологій, цифрова трансформація охоплює переосмислення педагогічних моделей, освітніх практик і ролей суб'єктів навчання в умовах цифрового суспільства. Особливої актуальності ці процеси набувають у сфері освіти дорослих, де зростає потреба у підготовці андрагогів, здатних ефективно діяти в умовах невизначеності, технологічних змін та різноманітності освітніх запитів дорослих здобувачів освіти.

Пандемія COVID-19 та війна з російською федерацією стали каталізаторами цифрової трансформації, зумовивши швидкий перехід освітніх інституцій до онлайн-форматів. У таких умовах організаційні зміни та виклики, пов'язані з цифровізацією освіти дорослих, набувають особливої виразності.

У сучасному науковому дискурсі професійна підготовка андрагогів розглядається як відкрита багаторівнева система, що поєднує початкову фахову освіту, різні шляхи входження у професію та безперервний професійний розвиток. Такий підхід узгоджується з концепцією «освіти впродовж життя» і передбачає постійне оновлення компетентностей впродовж професійної діяльності. Однією з провідних тенденцій трансформації цієї системи є цифровізація, яка зумовлює перегляд традиційних моделей підготовки фахівців освіти дорослих.

У межах дослідження моделі професійної підготовки андрагогів трактуємо як цілісні системи взаємопов'язаних структурних компонентів, спрямованих на формування професійної компетентності та готовності фахівця до роботи з дорослими здобувачами освіти.

Аналіз сучасного наукового дискурсу засвідчує, що трансформаційні процеси охоплюють як структурні компоненти системи підготовки андрагогів, так і її змістово-процесуальні характеристики.

Цифрову трансформацію доцільно розглядати як багатовимірне явище, що виходить за межі технічного впровадження цифрових інструментів. Зокрема, у дослідженні [4] підкреслено, що вона охоплює зміни в освітньому середовищі, змісті навчання та педагогічних підходах, формуючи нові моделі взаємодії між учасниками освітнього процесу. Йдеться про перехід від традиційних трансляційних моделей до інтерактивних, мережевих і персоналізованих форматів підготовки. Водночас цифрові трансформації зумовлюють поширення змішаних і гібридних форматів, оновлення змісту освіти через інтеграцію цифрових і метакогнітивних компетентностей, а також активне використання інноваційних технологій, зокрема онлайн-платформ, адаптивних систем і штучного інтелекту. Таким чином, трансформації змінюють не лише інструментарій навчання, а й саму логіку професійної підготовки фахівців освіти дорослих.

За таких умов цифрова трансформація зумовлює перехід від традиційних лінійних моделей професійної підготовки андрагогів до відкритих, гнучких, модульних і персоналізованих моделей, інтегрованих у цифрове освітнє середовище.

Суттєвий внесок у розуміння сучасних тенденцій здійснено у дослідженнях, присвячених використанню цифрових платформ у підготовці дорослих. Зокрема, дослідники [2] підкреслюють їх значення для забезпечення доступності, варіативності, гнучкості та індивідуалізації навчання. Цифрові платформи не лише розширюють освітні можливості, а й трансформують професійну роль андрагога, який дедалі більше виконує функції фасилітатора, тьютора, наставника та модератора освітнього процесу.

Важливим інструментом цифрової трансформації освіти дорослих є масові відкриті онлайн-курси (МООС), вебінари, міжнародні освітні платформи та професійні цифрові спільноти, що створюють умови для постійного оновлення компетентностей і розширюють можливості безперервного професійного розвитку [5]. МООСs забезпечують доступність, гнучкість і масштабованість навчання, сприяють розвитку самоосвітньої діяльності та цифрового самоменеджменту. Разом з тим ефективність їх використання залежить від рівня цифрової грамотності учасників освітнього процесу та якості педагогічного дизайну курсів.

Підтвердження цієї думки знаходимо у дослідженні [3], в якому обґрунтовується ефективність технологічно підсиленого навчання через спеціалізований МООС, розроблений на основі рамки DigCompEdu. Доведено, що використання цифрових інструментів сприяє не лише засвоєнню знань, але й розвитку критичного та інноваційного мислення, формуванню цифрової культури. Отже, МООСs постають не лише засобом передачі знань, а й ефективним інструментом професійного розвитку

андрагогів, що підтверджує доцільність їх інтеграції у моделі професійної підготовки.

Важливим напрямом цифрової трансформації є оновлення змісту професійної підготовки андрагогів. Сучасні дослідження, зокрема рамки цифрових компетентностей (DigCompEdu), акцентують на необхідності формування інтегрованої цифрової компетентності, що охоплює:

- цифрову грамотність і критичне мислення;
- здатність проектувати цифрове освітнє середовище;
- уміння організовувати дистанційне та змішане навчання дорослих;
- навички онлайн-фасилітації та підтримки навчальної мотивації;
- використання аналітики навчання (*learning analytics*);
- етичне й педагогічно доцільне застосування інструментів штучного інтелекту [1].

У зв'язку з цим професійна підготовка андрагогів набуває міждисциплінарного характеру, поєднуючи освіту дорослих, цифрову дидактику, психологію навчання та освітній менеджмент.

Цифрова трансформація виявляється також у зміні організаційних форматів навчання: традиційні аудиторні моделі доповнюються змішаними, дистанційними та гібридними форматами, що забезпечують гнучкість і доступність освіти. Використання цифрових платформ, систем управління навчанням і сервісів комунікації розширює освітній простір та індивідуалізує навчання, трансформуючи його логіку від трансляції знань до взаємодії та співтворчості.

Важливою характеристикою цифрової трансформації є персоналізація освітнього процесу. Розвиток адаптивних систем, мікрокваліфікацій і короткострокових програм створює можливості для формування індивідуальних освітніх траєкторій.

Таким чином, сучасна модель професійної підготовки андрагогів постає як цифрово інтегрована система, що поєднує формальне, неформальне та інформальне навчання, передбачає використання цифрових платформ і орієнтується на індивідуальні освітні траєкторії та безперервний професійний розвиток.

Систематизація наукових підходів дозволяє виокремити основні напрями досліджень цифрової трансформації професійної підготовки андрагогів:

- переосмислення педагогічних моделей і ролі андрагога;
- розвиток цифрових компетентностей;
- використання онлайн-платформ;
- поширення MOOCs;
- персоналізація навчання;
- інтеграція технологій у професійну підготовку.

При цьому цифрова трансформація супроводжується низкою викликів: цифровою нерівністю, недостатнім рівнем цифрових навичок, інформаційним перевантаженням, проблемами академічної доброчесності, зниженням мотивації та ізолюваністю у навчанні, а також потребою в оновленні підходів до оцінювання результатів навчання.

В Україні цифрова трансформація моделей професійної підготовки андрагогів перебуває на етапі становлення. Позитивними є розвиток дистанційного навчання, інтеграція цифрових платформ, розширення неформальної освіти. Водночас актуальними залишаються питання нормативного забезпечення, оновлення освітніх програм відповідно до міжнародних стандартів, розвитку цифрової інфраструктури та визнання результатів неформального навчання.

Отже, систематизація сучасних наукових підходів дозволяє стверджувати, що цифрова трансформація виступає системоутворювальним чинником оновлення моделей професійної підготовки андрагогів, визначаючи їх орієнтацію на гнучкість, відкритість, персоналізацію та безперервність освітнього процесу. Її вплив проявляється у переосмисленні змісту підготовки, трансформації організаційних форматів навчання, зміні професійних ролей андрагога та посиленні значущості цифрово-педагогічної компетентності. Разом з тим багатовимірність і динамічність зазначених процесів зумовлюють необхідність подальшого наукового пошуку, спрямованого на розроблення ефективних, контекстуально адаптованих моделей професійної підготовки андрагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. European Commission. European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu. *Luxembourg: Publications Office of the European Union*, 2017.
2. Karger T., Kalenda J., Vaculíková J., Kočvarová I. Online learning platforms and resources in adult education and training: new findings from four European countries. *International Journal of Lifelong Education*. 2024. Vol. 43, № 4. P. 417–431. URL: <https://doi.org/10.1080/02601370.2024.2358896>.
3. Panagiotakopoulos T, Lazarinis F, Iatrellis O, Kiouvrekis Y, Kameas A. A Technology-Enhanced Learning Approach to Upskill Adult Educators: Design and Evaluation of a DigComp-Driven IoT MOOC. *Information*. 2025. Vol. 16, № 11. Article 1014. URL: <https://doi.org/10.3390/info1611014>.
4. Rott K. J., Schmidt-Hertha B. Transforming adult learning in the digital age: exploring environmental, content, and technological changes. *International Journal of Lifelong Education*. 2024. Vol. 43, № 4. P. 319–323. URL: <https://doi.org/10.1080/02601370.2024.2367395>
5. Yabanova U. Technology adaptations within adult education: MOOCs. *International Journal of Contemporary Approaches in Education*. 2024. Vol. 3, № 2. P. 135–151. DOI: <https://doi.org/10.29329/ijcae.2024.1100.4>.